

TURIZM VA BOSHQA DAVLATLAR BILAN IQTISODIY ALOQALAR

Toshkent kimyo xalqaro universiteti turizm

yo'nalishi talabasi **Isakulov Sherzod**

Toshkent kimyo xalqaro universiteti turizm

yo'nalishi talabasi **Po'latov Isfandiyor**

Annotatsiya: Turizm, bugungi kunda global iqtisodiyotning muhim tarmog'iga aylangan bo'lib, ko'plab davlatlar uchun iqtisodiy o'sish va rivojlanishning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi. Har bir davlat o'zining turistik salohiyatini rivojlantirish orqali nafaqat iqtisodiy foyda, balki madaniy almashinuv va xalqaro munosabatlarni mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladi. O'zbekiston ham o'zining boy tarixiy merosi, tabiiy go'zalliklari va madaniyati bilan turizm sohasida o'z o'rnini topishga harakat qilmoqda.

Kalit so'zlar: iqtisodiy aloqalar, xalqaro savdo, byudjetlashtirish, daromadlar, sayyohlar, mablag'.

Аннотация: Сегодня туризм стал важной отраслью мировой экономики и является одним из основных источников экономического роста и развития многих стран. Развивая свой туристический потенциал, каждая страна получит возможность не только получить экономические выгоды, но и укрепить культурный обмен и международные связи. Узбекистан также пытается найти свое место в сфере туризма благодаря своему богатому историческому наследию, природной красоте и культуре.

Ключевые слова: экономические отношения, международная торговля, бюджетирование, доходы, туристы, финансирование.

Abstract: Today, tourism has become an important branch of the global economy and is one of the main sources of economic growth and development for many countries. By developing its tourism potential, every country will have the opportunity not only to gain economic benefits, but also to strengthen cultural exchange and international relations. Uzbekistan is also trying to find its place in the field of tourism with its rich historical heritage, natural beauty and culture.

Key words: economic relations, international trade, budgeting, income, tourists, funding

Turizm va iqtisodiy aloqalar o'rtasidagi munosabatlar ko'plab omillarga bog'liq. Avvalo, turizmning iqtisodiy ta'siri to'g'ridan-to'g'ri xalqaro savdo bilan bog'liq. Turizm orqali boshqa davlatlardan keluvchi sayyohlar o'zlarining mablag'larini sarflashlari natijasida, joylardagi iqtisodiy faoliyat oshadi. Bu, o'z navbatida, ish o'rinlari yaratish, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash va davlat byudjetiga qo'shimcha daromadlar keltirish imkonini beradi. Shuningdek, turizm boshqa davlatlar bilan iqtisodiy aloqalarni mustahkamlashning samarali vositasi hisoblanadi. Sayyohlar o'z mamlakatlariga qaytganlaridan so'ng, ularning O'zbekiston haqidagi taassurotlari va tajribalari, kelajakda bu davlatga keluvchi sayyohlar sonini oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayon, o'z navbatida, O'zbekistonning xalqaro maydondagi imidjini yaxshilashga ham yordam beradi. Turizm sohasida iqtisodiy aloqalar rivojlanishida transport infratuzilmasining roli ham muhimdir. O'zbekiston geografik jihatdan strategik joylashuvga ega bo'lib, Markaziy Osiyo davlatlari bilan yaqin aloqalar o'rnatishga imkon beradi. Transport tizimining rivojlanishi sayyohlar uchun qulayliklar yaratadi va boshqa davlatlardan keluvchi turistlar sonini oshiradi. Hozirgi kunda O'zbekistonning aeroportlari, temir yo'l va avtomobil yo'llari orqali turizmni rivojlantirishga qaratilgan ko'plab loyihalar amalga oshirilmoqda.[1]

Bundan tashqari, turizm sohasida xalqaro hamkorlik ham muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston turizmni rivojlantirish uchun boshqa davlatlar bilan turli dasturlar va loyihalar doirasida hamkorlik qilmoqda. Bu orqali tajriba almashish, yangi turistik yo'nalishlar ochish va sayyohlar uchun qulay sharoitlar yaratish mumkin. Misol uchun, O'zbekiston va boshqa davlatlar o'rtasida turistik kooperatsiyalar o'rnatish, qo'shma ekskursiyalar tashkil etish va madaniy tadbirlar o'tkazish orqali turizmni rivojlantirishga qaratilgan harakatlar amalga oshirilmoqda. Turizm va iqtisodiy aloqalar o'rtasidagi munosabatlarni o'rganishda, shuningdek, madaniy almashinuvning ahamiyatini ham e'tiborga olish kerak. Turizm, insonlarning bir-birini yaxshiroq tushunishiga, madaniyatlar o'rtasida ko'priklar qurilishiga yordam beradi. Sayyohlar O'zbekistonning boy madaniy merosi bilan tanishish, mahalliy an'analarni o'rganish va xalq bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, o'z navbatida, iqtisodiy aloqalarning yanada mustahkamlanishiga xizmat qiladi. O'zbekistonning turizm sohasida amalga oshirayotgan islohotlari va tashabbuslari, shuningdek, boshqa davlatlar bilan iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishga qaratilgan. Davlat tomonidan turizmni qo'llab-quvvatlash uchun yaratilgan qulay sharoitlar, investorlar va turizm kompaniyalarining qiziqishini oshiradi. Bu esa, o'z navbatida, yangi ish o'rinlarining yaratilishi, iqtisodiy o'sish va mahalliy aholi farovonligining oshishiga olib keladi.

Shuningdek, turizm sohasida raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish va xizmatlar ko'rsatish zaruriyati ham mavjud. O'zbekistonning turistik salohiyatini oshirish uchun yangi yo'nalishlar, xizmatlar va mahsulotlar taklif etilishi kerak. Bu, o'z navbatida, sayyohlarning qiziqishini oshirish va ularni O'zbekistonga jalb qilish imkonini beradi. Mahalliy ishlab chiqaruvchilar va xizmat ko'rsatuvchilar bilan hamkorlik qilish, ularning mahsulotlarini sayyohlar uchun taklif etish orqali iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish mumkin. Turizm va boshqa davlatlar bilan iqtisodiy aloqalar o'rtasidagi munosabatlar, shuningdek, ekologik barqarorlikni ta'minlashga ham

qaratilgan bo'lishi kerak. Turizm sohasida ekologik masalalar, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun zaruriy chora-tadbirlar ko'rilishi lozim. Bu, O'zbekistonning turizm sohasida raqobatbardoshligini oshirish va xalqaro miqyosda ijobiy imidjini yaratishga yordam beradi.[2]

Turizm va madaniy almashinuv o'rtasidagi bog'liqlik juda chuqur va ko'p qirrali. Ushbu ikki jarayon bir-birini to'ldirib, rivojlantirib boradi. Turizm sayyohlar uchun yangi madaniyatlar, an'analar va urf-odatlar bilan tanishish imkoniyatini yaratadi. Sayyohlar o'z mamlakatlaridan uzoqda bo'lishlari bilan, mahalliy aholi bilan muloqot qilish, ularning madaniyatini o'rganish va yangi tajribalar orttirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon madaniy almashinuvni kuchaytiradi, chunki sayyohlar o'z tajribalarini va bilimlarini mahalliy aholi bilan baham ko'radilar. Turizm, shuningdek, madaniy meros ob'ektlarini saqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Sayyohlarning qiziqishi va mablag'lari, tarixiy joylar, san'at asarlari va madaniy tadbirlarga e'tibor qaratilishiga olib keladi. Bu esa, o'z navbatida, mahalliy madaniyatni saqlab qolishga va rivojlantirishga xizmat qiladi. [3] Madaniy merosni saqlash, nafaqat tarixiy ahamiyatga ega, balki kelajak avlodlar uchun ham muhimdir. Turizm orqali madaniy almashinuvning iqtisodiy foydasi ham mavjud. Sayyohlar o'z mablag'larini sarflashlari natijasida, mahalliy iqtisodiyot rivojlanadi. Bu, o'z navbatida, madaniy tadbirlar va an'analarni qo'llab-quvvatlash uchun zaruriy moliyaviy resurslarni taqdim etadi. Mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlari yaratilib, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Xalqaro munosabatlar ham turizm orqali mustahkamlanadi. Sayyohlar o'z mamlakatlaridan kelib, boshqa madaniyatlar bilan tanishish orqali xalqaro munosabatlarni yaxshilashga xizmat qiladi. Bu, o'z navbatida, diplomatik aloqalarni kuchaytiradi va xalqlar o'rtasida do'stlik va tushunishni oshiradi. Madaniy almashinuv, xalqlar o'rtasida o'zaro hurmat va tushunishni rivojlantirishga yordam beradi. Turizm, shuningdek, madaniy tadbirlar va festivallarni o'tkazish uchun platforma yaratadi. Mahalliy aholi va sayyohlar birgalikda madaniy tadbirlarda ishtirok etishlari, ularning

madaniyatlarini baham ko'rishlari va yangi tajribalar orttirishlari mumkin. Bu jarayon madaniy almashinuvni yanada kuchaytiradi va odamlarni bir-biriga yaqinlashtiradi. [4] O'zaro ta'sir jarayonida, turizm madaniyatlar o'rtasida o'zaro ta'sirni kuchaytiradi. Sayyohlar mahalliy an'analarni o'zlashtirib, ularni o'z madaniyatlariga olib kirishlari mumkin. Bu, o'z navbatida, yangi madaniy shakllar va yo'nalishlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Madaniyatlar o'rtasidagi bu o'zaro ta'sir, global madaniyatning rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Ta'lim va bilim almashinuvi ham turizm orqali amalga oshiriladi. Sayyohlar mahalliy madaniyatni o'rganish bilan birga, o'z bilimlarini ham baham ko'rishlari mumkin. Bu jarayon, madaniy almashinuvni yanada chuqurlashtiradi, chunki ta'lim va bilim almashinuvi orqali yangi g'oyalar va yondashuvlar paydo bo'ladi. Turizm va madaniy almashinuv o'rtasidagi bog'liqlik, insonlarning bir-birini yaxshiroq tushunishiga, madaniyatlar o'rtasida ko'priklar qurilishiga va global hamjamiyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu jarayonlar bir-birini to'ldirib, xalqaro munosabatlarni yanada mustahkamlashga yordam beradi. Turizm va madaniy almashinuv, insoniyatni birlashtiruvchi kuch sifatida, kelajak avlodlar uchun ham muhim ahamiyatga ega.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, turizm va boshqa davlatlar bilan iqtisodiy aloqalar o'rtasidagi munosabatlar, O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi va xalqaro maydondagi o'rnini mustahkamlash uchun muhim ahamiyatga ega. Turizm sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, xalqaro hamkorlik va madaniy almashinuv, iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishga xizmat qilishi kerak. Bu jarayonlar, o'z navbatida, O'zbekistonning turistik salohiyatini oshirish va xalqaro darajada tanilishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirov, A. (2020). "Turizm va iqtisodiy rivojlanish: O'zbekiston tajribasi". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
2. Axmedov S. (2019). "Xalqaro turizm va iqtisodiy aloqalar". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Qodirov, B. (2021). "Turizm va iqtisodiy integratsiya: O'zbekistonning o'rni". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi
4. Murodov, A. (2018). "Turizm sohasida xalqaro hamkorlik: muammolar va yechimlar". Tashkent: O'zbekiston Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi.
5. Karimov, I. (2022). "O'zbekiston va xalqaro turizm: iqtisodiy aloqalar va rivojlanish istiqbollari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi.
6. Rahmonov, D. (2023). "Turizm va iqtisodiy aloqalar: global trendlar va O'zbekiston". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi.
7. Asqarov, U. (2021). "Turizm va iqtisodiy o'sish: O'zbekistonning xalqaro tajribasi". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.